Innføring av veiledningsordning for nytilsatte nyutdannede lærere

Januar
2011

Sammenfatning:
Veiledningsordning for nytilsatte nyutdannede lærere ble innført høsten 2010. Denne rapporten er en kartlegging av veiledningsordningen gjennomført midt i det første semesteret ordningen skal gjelde, og ikke en evaluering av ordningen. Resultatene fra kartleggingen viser at 3 av 4 skoler enten er i gang med veiledningsordningen eller har konkrete planer om en slik ordning. Veiledningsordningen har kommet lengst på skoler som har hatt nytilsatte nyutdannede lærere høsten 2010. Veilederne er i hovedsak erfarne lærere med lang ansiennitet og andre ansvarsfulle oppgaver på skolen. 8 av 10 veiledere har fått en eller annen form for opplæring som veileder. Mange har fått formell, kompetansegivende veiledningsopplæring og/eller kompetanseoverføring fra andre formelt kvalifiserte veiledere. På kartleggingstidspunktet oppgir 6 av 10 nytilsatte nyutdannede lærere at de er med i en veiledningsordning på sin skole. Til tross for en ung ordning svarer de fleste at de har et godt inntrykk av veiledningsordningen for nytilsatte nyutdannede lærere så langt.

Resultater fra kartleggingen høsten 2010

FORORD

Denne kartleggingen er gjennomført som del av avtalen om veiledningsordning for nytilsatte nyutdannede lærere mellom Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon KS og Kunnskapsdepartementet (KD). Kartleggingen er utviklet og gjennomført i samarbeid mellom KS og KD.

Kontaktpersoner og ansvarlige i KS har vært Arne Rekdal Olsen, Eva Lian og Siri Westgård. Kontaktpersoner og ansvarlige i KD har vært Eli Telhaug, Morten Rosenkvist og Håkon Kavli.

I kartleggingen har en rekke skoleeiere i norske kommuner og fylker, en rekke skoleledere på norske grunn- og videregående skoler, og en rekke nyutdannede lærere bidratt med sine svar. Vi retter en stor takk til disse for deltakelsen i kartleggingen.

Oslo 14.1 2010

INNHOLDSFORTEGNELSE

1 Bakgrunn 6
2 Datagrunnlag og respons 6
3 Hvor utbredt er veiledningsordningen høsten 2010? 8
3.1 Kommune/fylkeskommunenivå (skoleeiere): 8
3.2 Skolenivå (rektorer) 10
3.3 Individnivå (nyutdannede lærere): 13
3.4 Estimat for antall nytilsatte nyutdannede lærere som er inkludert i en veiledningsordning høsten 2010 15
4 Hva har vært viktig for å få på plass ordningen? 16
4.1 Kommune/fylkeskommunenivå (skoleeiere) 16
4.2 Skolenivå (rektorer) 17
4.3 Individnivå (nyutdannede lærere) 19
5 Hvem er veilederne? 21
5.1 Veilederne er stort sett lærere med lang ansiennitet, ansatt på den aktuelle skolen 21
5.2 Veiledere flest har også andre ansvarsområder ved skolen 22
5.3 Mange veiledere har formell veilederopplæring og samarbeidet med LU-ene er bra 23
6 Hvordan organiseres veiledningen? 26
6.1 Kommune/fylkeskommunenivå (skoleeiere) 26
6.2 Skolenivå (rektorer) 27
6.3 Individnivå (nyutdannede lærere) 30
7 Hva består veiledningen av? 32
8 Hvordan oppfattes veiledningsordningen så langt? 35

HOVEDFUNN

- Ca 8 av 10 kommuner/ fylkeskommuner har *enten* allerede skoler med veiledningsordning for nytilsatte nyutdannede lærere *eller* konkrete planer om å innføre ordningen. Ca 8 av 10 kommuner/ fylkeskommuner som *har* nytilsatte nyutdannede lærere tilbyr veiledning.

- Ca 3 av 4 skoler har *enten* en veiledningsordning på plass *eller* konkrete planer om å innføre ordningen. Ca 8 av 10 skoler som *har* nytilsatte nyutdannede lærere tilbyr veiledning.

- Ca 6 av 10 nytilsatte nyutdannede lærere i kartleggingen oppgir at de er med i en veiledningsordning høsten 2010.

- På tidspunktet for kartleggingen hadde nær 8 av 10 skoler med veiledningsordning veiledere med en eller annen form for opplæring i veilederrollen. Ca 6 av 10 skoler med veiledningsordning har veiledere med formell, kompetansegivende veilederopplæring. På ca 4 av 10 skoler svarer rektorene at "alle" veilederne har dette. I tillegg har mange veiledere fått opplæring og kompetanseoverføring fra andre formelt kvalifiserte veiledere. En del veiledere har fått mer uformell opplæring av andre kompetansepersoner eller kollegaer, men dette virker ikke like vanlig.

- Det synes trygt å konkludere med at målgruppene har et godt inntrykk av veiledningsordningen så langt, der veiledningsordning for nytilsatte nyutdannede lærere finnes. Overvekten av positive framfor negative svar på dette holdningsspørsmålet er stor.

- Forankring hos skoleledelsen og avsatt tid i de involvertes arbeidsplaner fremheves av hhv. skoleeierne og rektorene som de klart viktigste forutsetningene for veiledningsordningen blant de skoleeiere og rektorer som er i gang.

- Det normale er å trekke på egne ressurser ved skolen i bruken av veiledere i veiledningsordningen (interne veiledere). Det normale er også at veilederne har lang ansiennitet som lærer. I de tilfellene eksterne veiledere benyttes er det i hovedsak lærere fra andre skoler i samme kommune.

- På 9 av 10 skoler med veiledningsordning har veilederne også andre ansvarsområder enn veiledningen av nytilsatte nyutdannede lærere. Det vanligste er å kombinere veilederoppgavene med det å være kontaktlærer.

- Veiledningsordningen er hovedsakelig forankret på den enkelte skole, selv om enkelte skoleeiere også ser ut til å spille en aktiv rolle, spesielt i de større kommunene.

- Veiledningen er ikke kun organisert som løpende tilbakemeldinger i undervisningstiden, men på de fleste skoler som faste 1-1 møter mellom veilederen og de nytilsatte nyutdannede lærerne.

- Blant de aktuelle rektorene (med nyutdannede lærere ansatt og veiledningsordning på plass), svarer 7 av 10 at de enten har satt av tid i veileders *og/eller* de nytilsatte nyutdannedes arbeidsplaner til veiledningen. Over halvparten av de nytilsatte nyutdannede lærerne i kartleggingen svarer at de ikke har fått avsatt tid til veiledning i arbeidsplanen sin. Videregående skoler skiller seg ut med klart minst andeler som har avsatt tid til veiledning i arbeidsplanene.

- Hvilke elementer som inngår i veiledningsordningen varierer. Men Klasseledelse, Elevvurdering, Nytilsattes individuelle behov og Organisering av undervisningen fremstår som de elementene som inngår i flest veiledningsordninger rundt om i landet. Karaktersetting, inspeksjon/praktiske oppgaver, personalforhold, andre velferdstjenester rundt skolen og (i følge lærerne) læreplanforståelse, har vært mindre vanlig å inkludere i veiledningsordningene til nå.

- Det er forskjeller mellom skoletypene i hvilke elementer som vektlegges i veiledningsordningene. Den største forskjellen ser ut til å gå mellom videregående skoler og de andre. Barneskolene ser ut til å ha den bredeste tilnærmingen, eller størst variasjon, med flest elementer inkludert i sine veiledningsordninger.

Innledning

1 Bakgrunn

Denne analyserapporten gjengir hovedfunn fra kartleggingsundersøkelsen som ble gjennomført i samarbeid mellom KS og KD om innføringen av veiledningsordningen for nyutdannede lærere høsten 2010. Det er viktig å presisere at dette er en kartlegging av veiledningsordningen gjennomført midt i det første semesteret ordningen skal gjelde, og ikke en evaluering av ordningen. En evaluering av veiledningsordningen vil eventuelt ligge lenger frem i tid og gjennomføres under andre forutsetninger. Når denne kartleggingen likevel er gjennomført er det blant annet fordi vi trenger å vite hvilken utbredelse ordningen har fått allerede fra start, hvordan veiledningen av nyutdannede lærere vanligvis organiseres, samt hvilke elementer som inngår i de lokalt baserte og definerte veiledningsordningene rundt om i landet.

2 Datagrunnlag og respons

Datainnsamlingen for kartleggingen pågikk fra medio oktober – medio desember 2010. Kartleggingen er gjennomført i tre målgrupper og på tre nivåer i sektoren; blant skoleeiere på kommune/ fylkeskommunenivå, blant rektorer på skolenivå og blant nyutdannede lærere på individnivå. Kartleggingen er gjennomført i en kombinasjon av selvutfylling på web og assisterte telefonintervjuer[1]. Tallgrunnlaget er godt, med ca 60 prosent svar på kommunenivå (skoleeiere) og ca 48 prosent svar på skolenivå (rektorer). På individnivå (nyutdannede lærere med ansettelse i skoleverket høsten 2010) har vi ikke sikre opplysninger om størrelsen på populasjonen. Dette gjør det vanskelig å beregne nøyaktig svarprosent, men vi har anslått den til 33 prosent (basert på 750 svar og et anslag på ca 2 260 nytilsatte nyutdannede lærere i sektoren høsten 2010). Kartleggingen på web ble sendt til de nyutdannede lærerne via rektorene (vi hadde ikke et eget listegrunnlag), noe som nok har bidratt til lavere respons i denne målgruppen.

Datagrunnlaget er 266 intervjuer med skoleeiere, 256 på kommunenivå (60 prosent av kommunene) og 10 på fylkesnivå (53 prosent av fylkene). Skoleeierne har kun svart via selvutfylling på web. Videre har vi svar fra 1640 skoleledere (telefon + web), dvs. fra ca 48 % av landets 2998 grunnskoler og 432 videregående skoler. En del spørsmål har skolelederne bare besvart på web (n = 1139 dvs. 33 %). Til sammen har vi svar fra 750 lærere som var nyutdannet våren 2010 og ansatt i lærerstilling høsten 2010, 300 har svart på telefon og 450 på web. Som for skolelederne er en del av spørsmålene til nyutdannede lærere bare besvart på web.

[1] Telefondelen av kartleggingen er gjennomført av Synovate Norge AS. Webundersøkelsen er programmert og sendt ut via KS' Questback-lisens. Telefonundersøkelsen dekker mange av de viktigste spørsmålene, men er likevel mindre i omfang enn kartleggingen på web.

Vi valgte å gjennomføre deler av undersøkelsen mot rektorer og nyutdannede lærere på telefon på grunn av risikoen for utvalgsskjevhet på web grunnet selvseleksjon. Resultatene viser at vi som forventet har en liten overrepresentasjon av skoler med nyutdannede lærere i webutvalget. Veiing for å kompensere for denne skjevheten har likevel liten effekt på resultatene.

Svarfordelingen for skoleeiere og skoleledere er videre kontrollert for statistisk, basert på en kombinasjon av landsdeler, kommunestørrelse (skoleeier) og skoletype (skoleleder). Kontrollen av materialet viser at skjevhetene er små og at disse har liten betydning for resultatene av kartleggingen. Resultatene som vises er likevel de vektede resultatene. Materialet for de nyutdannede er uvektet, da vi ikke har pålitelige opplysninger om fordelingen i populasjonen nyutdannede med ansettelse i skolen høsten 2010.

Forutsatt at vi sitter igjen med tilfeldige utvalg i målgruppene, vil resultatene med en gitt sannsynlighet kunne generaliseres til alle skoleeiere, alle skoler og alle nyutdannede lærere som var nyutdannet våren 2010 og ansatt i lærerstilling høsten 2010. Som ved alle undersøkelser er resultatene beheftet med usikkerhet (feilmarginer). Feilmarginene kan beregnes statistisk og vil variere med målgruppe, antall intervjuer og svarfordeling. Ved sikkerhetsnivå på 95 % vil feilmarginene i denne kartleggingen variere mellom ca +/- 1,2 - 5,8 pp for skoleeiere, ca +/- 0,5 - 2,5 pp for rektorer og ca +/- 0,8 – 4,1 pp for nyutdannede lærere (totalnivå).

Resultater

I denne delen av rapporten vil vi redegjøre for resultatene av kartleggingen om veiledningsordningen høsten 2010. Resultatene vil gjengis i form av tabeller og figurer med kortfattede kommentarer til hovedfunn og eventuelle forskjeller mellom undergrupper av respondenter: For eksempel har vi sett nærmere på om det er forskjelleri besvarelsene avhengig av kommunestørrelse (for skoleeiere), av skoletype (for rektorer) og av type lærerutdanning (for nyutdannede lærere).

I starten av undersøkelsen, før kartleggingsspørsmålet om veiledningsordningen, fikk respondentene presentert følgende forklaring til ordningen:

> *Alle nytilsatte nyutdannede lærere i grunnskole og videregående opplæring skal få tilbud om veiledning fra skoleåret 2010/11. Veiledningen kan enten foregå på egen arbeidsplass eller i kombinasjon med samlinger utenfor arbeidsplassen. Det er skoleeiers ansvar at nytilsatte nyutdannede lærere tilbys veiledning, mens veiledningen planlegges og gjennomføres i samarbeid mellom skoleleder, veileder og den nyutdannede.*

Respondenter med veiledningsordning på plass ble stilt flere oppfølgingsspørsmål om ordningen, som vi vil redegjøre for under. Respondenter uten veiledningsordning på plass fikk spørsmål om videre planer for ordningen, før de avsluttet undersøkelsen. Også disse spørsmålene vil vi redegjøre for under. Spørreskjemaene som ble benyttet i kartleggingen finnes ellers vedlagt denne rapporten.

3 Hvor utbredt er veiledningsordningen høsten 2010?

3.1 Kommune/fylkeskommunenivå (skoleeiere):

Totalt svarer 2 av 3 kommuner (67 %) og alle fylkeskommunene i utvalget at de har et opplegg for veiledning av nytilsatte nyutdannede lærere ved ”alle eller noen av skolene i kommunen/ fylkeskommunen”. Det er stor forskjell på kommuner med og uten nytilsatte nyutdannede lærere. I kommuner/fylker som har nyutdannede lærere ansatt, svarer 79 prosent (ca 8 av 10) at veiledningsordning er på plass ved alle eller noen av skolene, mot 47 prosent i de kommuner/fylker som ikke har nyutdannede lærere ansatt.

Figur 1. Andel skoleeiere som oppgir at de har opplegg for veiledning av nytilsatte nyutdannede lærere ved alle eller noen av skolene i kommunen/fylkeskommunen, kontrollert for status for nytilsatte nyutdannede lærere (N=266)

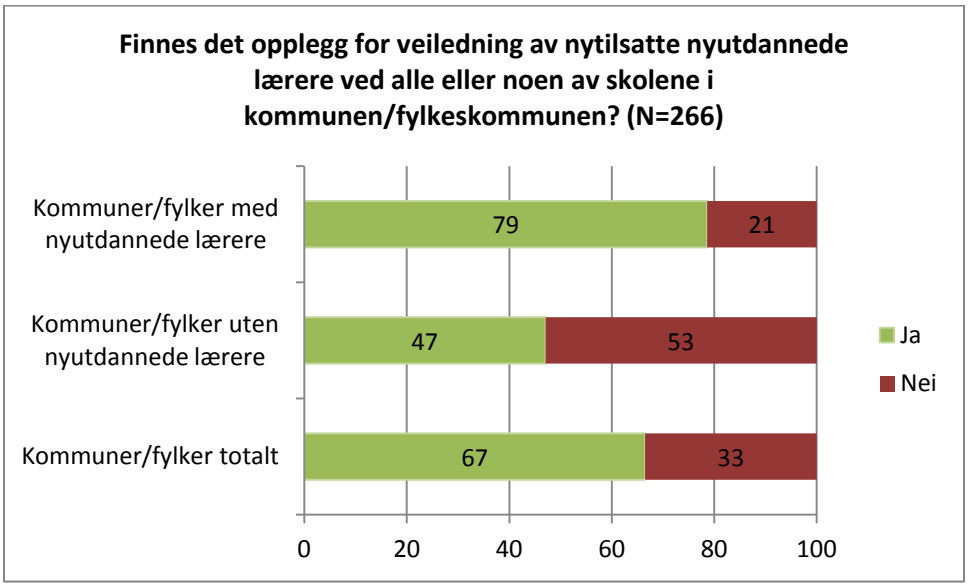

Bakgrunnstallene tyder på at jo større kommune, desto større andel har veiledningsordning for nyutdannede lærere i kommunen. I de minste kommunene (under 3000 innbyggere) svarer 55 prosent av skoleeierne at de har veiledningsordning, mens tilsvarende tall i de største kommunene (over 10 000 innbyggere) er 80 prosent. Dette henger naturligvis sammen med at sannsynligheten for å ha nytilsatte nyutdannede lærere er større i de store kommunene enn i de små, og at behovet for veiledningsordningen dermed oppleves som større der.

Geografisk skiller Midt- og Nord-Norge seg negativt ut, med lavere andel kommuner med veiledningsordning enn i de andre landsdelene (56 prosent mot 67 prosent i snitt), noe tabell 1 viser.

Tabell 1. Andel skoleeiere som svarer at kommunen/fylkeskommunen har skoler med opplegg for veiledning av nytilsatte nyutdannede lærere, kontrollert for landsdel og kommunestørrelse.

Finnes det opplegg for veiledning av nytilsatte nyutdannede lærere ved alle eller noen av skolene i kommunen? (N=266)

		Landsdel				Folketall i tre grupper		
	Totalt	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Under 3000	3000 til 9999	10 000 og mer
Ja	67	70	68	75	56	55	66	80
Nei	33	30	32	25	44	45	34	20
	100	100	100	100	100	100	100	100

Blant de kommunene som ikke har veiledningsordningen på plass (n=88), svarer 42 prosent at det foreligger konkrete planer for dette, 44 prosent svarer at det ikke foreligger konkrete planer, mens 14 prosent av skoleeierne ikke vet. Skoleeierne med konkrete planer om ordningen (n=37) svarer i hovedsak enten at den skal innføres høsten 2011 (36 prosent) eller at de er usikre på når den skal innføres (37 prosent). Tallgrunnlaget er for lite til å bryte disse resultatene ned på kommunestørrelse eller geografi.

81 prosent (ca 8 av 10) av kommuner/ fylkeskommuner har enten *skoler med veiledningsordning for nytilsatte nyutdannede lærere* eller *konkrete planer om å innføre ordningen.*

På den annen side kan vi si at 19 prosent (ca 2 av 10) kommuner/fylkeskommuner verken har skoler med veiledningsordning eller konkrete planer om å innføre ordningen. Vi merker oss også at flere av skoleeierne som oppgir at de har konkrete planer, samtidig svarer at de er usikre på når ordningen skal innføres. Det kan bety at de konkrete planene ikke inneholder en tidsplan, eller at planen er å innføre ordningen når kommunen får nyutdannede lærere tilsatt og at tidspunktet for dette er usikkert.

3.2 Skolenivå (rektorer)

Totalt har 57 prosent av grunn- og videregående skoler i landet et opplegg for veiledning av nytilsatte nyutdannede lærere per høsten 2010. 43 prosent har det ikke. Som for kommunenivået er det stor forskjell avhengig av om skolen har nytilsatte nyutdannede lærere eller ei. På skoler med nyutdannede lærere ansatt, svarer 78 prosent av rektorene (ca 8 av 10) at veiledningsordningen er på plass, mot 44 prosent blant de som ikke har nyutdannede lærere ansatt.

Figur 2. Andel rektorer som oppgir at de har opplegg for veiledning av nytilsatte nyutdannede lærere ved skolen, kontrollert for status for nytilsatte nyutdannede lærere (N=1640)

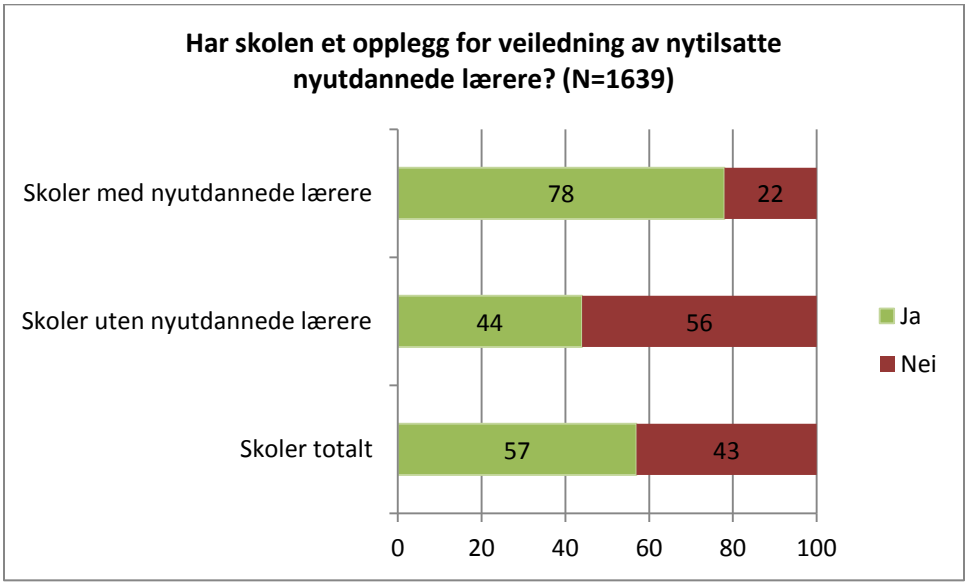

Som tabell 2 viser, svarer rektorer på ungdomsskoler og videregående skoler i større grad enn rektorer på barneskoler og kombinerte skoler (1.-10. trinn) at de har et opplegg for veiledning av nytilsatte nyutdannede lærere (statistisk signifikante forskjeller).

Tabell 2. Andel rektorer som svarer at de har et opplegg for veiledning av nytilsatte nyutdannede lærere, kontrollert for skoletype og status for nyansatte nyutdannede lærere.

Har skolen et opplegg for veiledning av nytilsatte nyutdannede lærere? (N=1640)

		Skoletype				Nytilsatte nyutdannede lærere?	
	Totalt	Barne-skole	Ungdomsskole	Kombinert skole	Videreg skole	Ja	Nei
Ja	57	56	68	48	65	78	44
Nei	43	44	32	52	35	22	56
Totalt	100	100	100	100	100	100	100

Videre er det klare og konkluderbare forskjeller mellom landsdelene. Tallene varierer fra 77 prosent med veiledningsordning av skolene i Oslo/Akershus til 43 prosent av skolene i Midt- og Nord-Norge. Landsdelene kan rangeres slik ut fra andelen skoler med veiledningsordning for nyutdannede lærere: Oslo/Akershus > Østlandet > Sør- og Vestlandet > Midt- og Nord-Norge.

Det er også en klar sammenheng mellom skolestørrelse og om veiledningsordningen for nyutdannede lærere er på plass. Målt i antall årsverk har 45 prosent av de minste skolene i kartleggingen (skolene i den nederste kvartilen) veiledningsordning på plass, mot 65 prosent av de største skolene i kartleggingen (skolene i den øverste kvartilen). Dette må ses i sammenheng med den store forskjellen

mellom skoler med og uten nyutdannede lærere, og at store skoler vil ha større sannsynlighet for å ha nytilsatte nyutdannede lærere høsten 2010 enn små skoler.

På de skolene som ikke har veiledningsordningen på plass (n=706), svarer 40 prosent av rektorene at det foreligger konkrete planer for dette, mens 60 prosent svarer at det ikke foreligger konkrete planer. Det er ikke store forskjeller avhengig av skoletype, men tendensen er slik at jo større skole (målt i antall årsverk) desto større andel sier de har konkrete planer for en veiledningsordning. Geografisk skiller Midt- og Nord-Norge seg ut negativt med lavest andel som svarer at de har konkrete planer (29 prosent, mot 40 i snitt).

Blant de som har konkrete planer om å få veiledningsordningen på plass (n=285) svarer flest at de er usikre på tidspunktet (45 prosent), mens nest flest svarer at skolen planlegger å innføre veiledning av nytilsatte nyutdannede lærere høsten 2011 (27 prosent).

74 prosent av norske skoler (ca 3 av 4)* har enten *en veiledningsordning på plass allerede* eller *konkrete planer om å innføre ordningen.

På den annen side har 26 prosent (ca 1 av 4) av norske skoler verken veiledningsordning for nyutdannede eller planer om å innføre en slik ordning. Samtidig svarer mange av rektorene med konkrete planer at de ikke er sikre på tidspunktet for innføringen av ordningen.

3.3 Individnivå (nytilsatte nyutdannede lærere):

63 prosent av de nytilsatte, nyutdannede lærerne svarer at de jobber på en skole med et opplegg for veiledning av nytilsatte nyutdannede lærere. [2] Det er ikke store forskjeller avhengig av skoletype (innenfor feilmarginene), men svarene fra lærerne på de ulike skoletypene fordeler seg slik: Nyutdannede lærere på barnetrinnet og på rene ungdomsskoler svarer i noe større grad enn nyutdannede på kombinerte skoler og i videregående at deres skoler har en veiledningsordning. Vi skal være forsiktig med å trekke for bastante konklusjoner her, siden forskjellene er innenfor feilmarginene. Men vi minner om at også for rektorene utmerket rene ungdomsskoler seg positivt (sammen med videregående).

Figur 3. Andel nytilsatte nyutdannede lærere som oppgir at de har opplegg for veiledning ved skolen, kontrollert for skoletype (N=750)

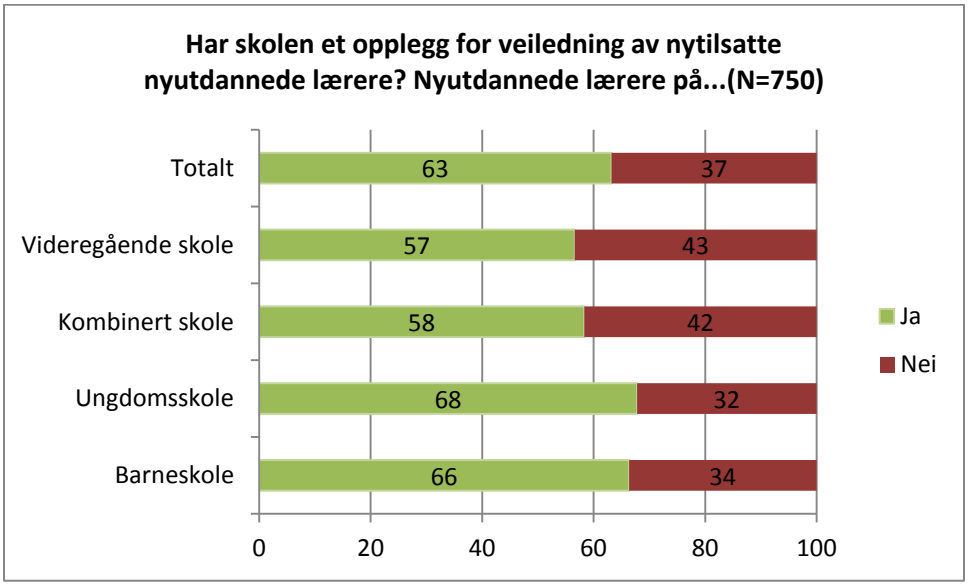

[2] Dette er en klart mindre andel enn de ca 8 av 10 skoleeierne og rektorene (med nyutdannede i kommunen/på skolen) som svarer at de har en veiledningsordning. Avstanden i oppfatninger mellom rektorer og nyutdannede nytilsatte lærere er såpass stor at det gir grunn til å reflektere over hva den kan bestå i: Vi skal huske at rektorer svarer på skolenivå, mens lærerne svarer på individnivå. Denne nivåforskjellen vil i seg selv kunne generere ulike svarfordelinger. I tillegg kan flere nyutdannede ha blitt intervjuet på samme skole. Det er ellers normalt at ulike målgrupper har ulik oppfatning om ett og samme fenomen, og at vi finner avvik også på rene kartleggingsspørsmål som dette. Det kan også være at en del rektorer har svart at de har en veiledningsordning, men at de ikke har kommet ordentlig i gang, slik at nyutdannede ikke har noen opplevelse av ordningen ennå. Det er heller ikke sikkert alle rektorer og nyutdannede legger det samme i begrepet "opplegg for veiledning av nytilsatte nyutdannede".

Blant de nyutdannede lærerne skiller ellers de på Østlandet seg ut positivt, med 76 prosent som svarer at de er på skoler med veiledningsordning (mot 63 prosent i snitt). Lærere i de øvrige landsdelene fordeler seg nærmere snittet for spørsmålet.

Som tabell 3 viser, er det forskjeller avhengig av type lærerutdanning: Allmennlærerkandidatene og kandidatene med faglærerutdanning (samt de med annen lærerutdanning) svarer i større grad enn lektorkandidatene (integrert og ppu) at deres skoler har veiledningsordning for nyutdannede. Forskjellene er store nok til å være statistisk signifikante. For yrkesfaglærerne er tallgrunnlaget for lite til at vi kan konkludere sikkert.

Tabell 3. Andel nyutdannede lærere som svarer at skolen har et opplegg for veiledning av nytilsatte nyutdannede lærere, kontrollert for type lærerutdanning.

Har skolen din et opplegg for veiledning av nytilsatte nyutdannede lærere? (N=750)

		Hvilken lærerutdanning har du tatt?				
	Totalt	Allmenn-lærerutd	Lektorutd (Integrert, PPU)	Faglærer-utd	Yrkesfag-lærer	Ingen av disse/ annet
Ja	63	65	52	65	50	66
Nei	37	35	48	35	50	34
	100	100	100	100	100	100

De nyutdannede som deltar i veiledningsordningen fikk også spørsmål om hvem som tok initiativet til veiledningen. 88 prosent (ca 9 av 10) av de nyutdannede lærerne svarer at det var skolens initiativ. De øvrige svarer stort sett at det var et felles initiativ til veiledningen mellom dem selv og skolen. Dette er i tråd med hva rektorene svarer på samme spørsmål: På skolenivå svarer 82 prosent av de aktuelle rektorene at veiledningen var på skolens initiativ, mens 17 prosent svarer at det var et felles initiativ.

Med et så klart resultat er det små forskjeller mellom undergrupper av lærerne. Det er først og fremst på kombinerte skoler, og på skoler i Midt- og Nord-Norge, at vi finner enkelte nyutdannede lærere som svarer at veiledningen var etter deres eget initiativ.

9 prosent av de nyutdannede lærerne med veiledningsordning på skolen, oppgir at de *ikke* deltar i ordningen. Også rektorene ble stilt spørsmål om veiledningen omfatter alle de nytilsatte nyutdannede lærerne (45 prosent av rektorene har flere enn én nytilsatt nyutdannet lærer). På skolenivå svarer ca 4 prosent av rektorene (med nyutdannede og veiledningsordning) at ordningen *ikke* omfatter alle nyutdannede, uavhengig av skoletype eller landsdel. Tilsvarende andel blant skoleeierne, som svarer på kommunenivå, er 5 prosent.

Igjen er svarfordelingen så skjev at forskjellene mellom undergrupper er relativt små. Det er stort sett på videregående og kombinerte skoler at vi finner nyutdannede som ikke deltar, selv om veiledningsordningen er på plass. I tillegg utmerker nyutdannede lærere i Midt- og Nord-Norge seg med

større andeler enn ellers i landet som svarer at de ikke deltar i ordningen. Om læreren har fast eller midlertidig stilling, eller vikariat, ser ikke ut til å ha betydning for deltakelsen i veiledningsordningen. Om den nyutdannede læreren har jobbet i skolen før eller ikke, ser heller ikke ut til å bety noe særlig for deltakelsen. Men nyutdannede lærere som jobber på flere skoler trekker opp snittet for de som ikke deltar i veiledningsordningen.

58 prosent (ca 6 av 10) nytilsatte nyutdannede lærere oppgir at de er med i en veiledningsordning høsten 2010.

På den annen side kan vi si at ca 4 av 10 nytilsatte nyutdannede lærere oppgir at de *ikke* er med i en veiledningsordning på kartleggingstidspunktet. På enkelte av skolene og i enkelte av kommunene med veiledningsordning er heller ikke alle nytilsatte nyutdannede inkludert i veiledningen, uten at tallmaterialet gir noe godt svar på hvorfor det er tilfelle.

3.4 Estimat for antall nytilsatte nyutdannede lærere som er inkludert i en veiledningsordning høsten 2010

Det er vanskelig å gi noe godt estimat for hvor mange nyutdannede lærere de 58 prosentene med veiledningsordning utgjør, fordi vi ikke kjenner det nøyaktige antallet lærerkandidater fra våren 2010 som fikk jobb som lærere høsten 2010. Med andre ord er vi usikre på populasjonens størrelse. Vi vet at det ble uteksaminert 3 480 lærerkandidater våren 2010. Men langt fra alle disse tok eller fikk jobb i skoleverket allerede høsten 2010. Kandidatundersøkelsen til NifuStep (2010) viser at mange allmenlærerkandidater fortsetter å studere, og at noen begynner å jobbe som noe annet enn lærer. Registerdata vi har fått fra SSB over 2007-kullet av lærerkandidater viser at ca 65 prosent av 2007-kandidatene hadde jobb i skoleverket den første høsten etter uteksamineringen. Dersom vi legger denne andelen til grunn også for lærerkandidatene fra 2010, får vi følgende regnestykke:

- 3 480 lærerkandidater ble uteksaminert våren 2010[3]
- Forutsetning 1: 65 prosent av disse tok/fikk jobb i skolen høsten 2010, dvs. 2 262 kandidater[4]
- Forutsetning 2: 58 prosent av 2 262 nyutdannede lærere med jobb i skolen høsten 2010 er inkludert i en veiledningsordning, dvs. et antall på 1 312 [5]

Dette antallet er forbundet med usikkerhet, både grunnet forutsetningen om andelen kandidater som tok/fikk jobb, og grunnet feilmarginene for andelen med deltakelse i en veiledningsordning. Men

[3] Kilde: Databasen for høyere utdanning (DBH) / Samordna Opptak (SO). Tallet inkluderer allmennlærer-, faglærer-, 5-årig integrert-, PPU- og Yrkesfag-utdanningene.

[4] Lærerkandidater fra 5-årig integrert er ikke inkludert i SSB-statistikken, noe som gjør forutsetningen om de 65 prosentene med jobb i skolen høsten etter mer usikker.

[5] Konfidensintervallet er her +/- 3,5 prosentpoeng. Den riktige andelen nyutdannede lærere med veiledningsordning vil altså med 95 % sannsynlighet ligge et sted mellom 54,5 og 61,5 prosent.

dersom forutsetningen om at 65 prosent av 2010-kullet har fått jobb i skolen holder, kan vi med 95 prosents sikkerhet si at det riktige antallet ligger i intervallet 1 230 < > 1 390 nyutdannede lærere som er med i veiledningsordningen høsten 2010. Avrundet, kan vi altså anslå at ca 1 300 nytilsatte nyutdannede lærere var med i en veiledningsordning på tidspunktet for kartleggingen høsten 2010.

4 Hva har vært viktig for å få på plass ordningen?

Blant de skoleeiere og rektorer med veiledningsordning i kommunen / på skolen har vi fått svar på et spørsmål om hvilke forutsetninger de vurderer som viktige for å få ordningen på plass. Spørsmålet ble stilt med et sett prekodede svaralternativer, samt med anledning til å notere eventuelle andre forhold i et åpent felt. Skoleeiere og rektorer vektlegger naturlig nok ulike ting når de blir spurt om hva som har vært/er viktigst for å få på plass veiledningsordningen i kommunen eller ved skolen.

4.1 Kommune/fylkeskommunenivå (skoleeiere)

8 av 10 *Skoleeiere* med veiledningsordning i kommunen/fylket svarer at ”engasjement fra skoleleder” har vært viktigst, og dette svaralternativet utmerker seg klart, foran ”arbeidstidsavtalen”, ”samarbeid med lærerutdanningsinstitusjonene” og ”samarbeid med hovedtillitsvalgte”.

Figur 4. Skoleeieres oppfatning av hva som har vært/er viktigst for å få på plass veiledningsordningen (n = 178)

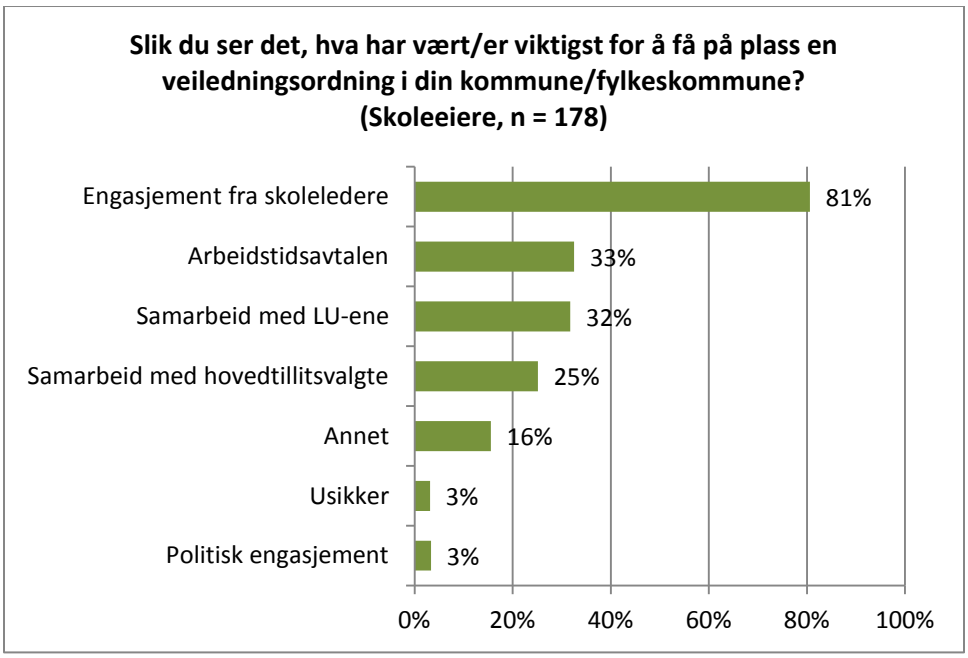

Skoleeiere i Oslo/Akershus skiller seg fra skoleeiere i andre landsdeler ved en større vektlegging av samarbeid med hovedtillitsvalgte (49 prosent, mot 25 prosent i snitt). På Østlandet ellers, samt blant skoleeiere i de største kommunene, virker samarbeidet med lærerutdanningsinstitusjonene (LU-ene) å

ha vært viktigere enn andre steder i landet. Også skoleeiere på fylkesnivå trekker opp snittet for samarbeid med LU-ene på dette spørsmålet. Her tar vi forbehold om tallgrunnlaget. Jevnt over er det engasjement fra skolelederne som vektlegges mest i alle undergrupper av skoleeiere i kartleggingen.

Blant de 16 prosentene som har merket av for ”annet” er det flere som har skrevet kommentarer som strengt talt kunne kodes inn på noen av de øvrige svaralternativene. Det er derimot flere skoleeiere som trekker fram at også deres eget engasjement har vært viktig. Ett eksempel på det finner vi under:

> *”Engasjement hos skolefaglig ansvarlig har vært en forutsetning for å få i stand en veiledningsordning slik det er tenkt fra Kunnskapsdepartementet.”*

I tillegg er det flere som trekker fram trykket fra nasjonale myndigheter og at de retter seg etter de nasjonale føringene:

> *”Vi har oppfattet at nasjonale skolemyndigheter har prioritert dette, og vi deler denne vurderingen. ”*

> *”Samarbeidsavtala mellom partane sentralt, der KS er ein av partane.”*

Enkelte skoleeiere trekker også fram at de bygger på allerede eksisterende ordninger i denne forbindelse:

> *”I handlingsplanen for etaten har vi i over 20 år hatt bestemmelser om veiledning av nyansatte skoleledere, lærere og annet personale i skolene.”*

4.2 Skolenivå (rektorer)

Også for *rektorene* med veiledningsordning på plass er det ett svaralternativ som utmerker seg for hva som har vært/er viktigst for å få på plass veiledningsordningen: 3 av 4 rektorene (74 prosent) med veiledningsordning på skolen svarer at dette er ”tid avsatt i veileders og de nytilsattes arbeidsplan”. Dette framfor ”tilgangen på lærere som kan” og ”tilgangen på lærere som ønsker” å være veiledere, samt ”tilbud om opplæring/kvalifisering av veiledere” – alle markert av rundt 30 prosent av rektorene.

Dette hovedmønsteret i hva som vektlegges viser seg i alle undergrupper av rektorer. Vi finner likevel visse avvik, som for rektorer på kombinerte skoler og videregående skoler som trekker opp snittet for ”tilgangen på lærere som ønsker å være veiledere”. Tilgangen på lærere som ønsker å være veiledere vektlegges i større grad blant rektorene på skoler i Midt- og Nord-Norge enn i de andre landsdelene. Tid avsatt i arbeidsplanene vektlegges i mindre grad på de minste skolene enn på de mellomstore og store skolene.

Figur 5. Rektorers oppfatning av hva som har vært/er viktigst for å få på plass veiledningsordningen (n = 472).

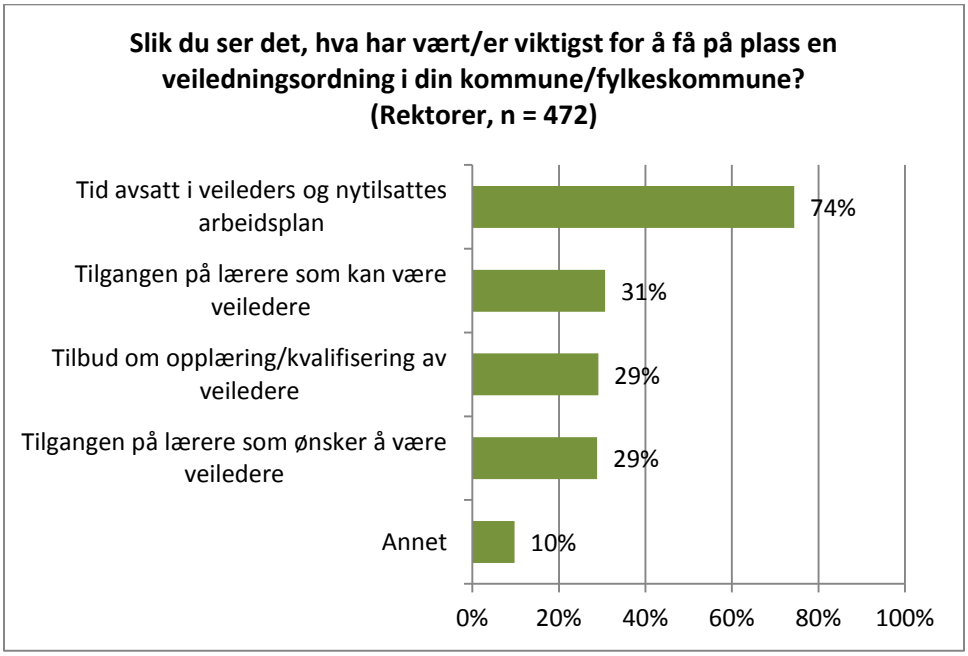

Blant de 10 prosentene som har merket av for ”annet” er det flere som på godt og vondt peker på kommunenivået når det gjelder hvilke forutsetninger som er viktig for veiledningsordningen:

> *”At det ikke har vært prioritert fra kommunen - økonomisk og som satsing.”*
> *”Kommunen har opprettet egen veiledningstjeneste som vi benytter.”*

Flere av rektorene peker på ressurser:

> *”Må ha ressurser til dette. En nytilsatt må da få redusert arbeidstid for å gjøre dette og en veileder må ha godtgjering (tid og penger) for å ta på seg veiledningsoppgavene. Vi bruker faddere, avdelingsledere og deltagelse i ekstern veiledning”*

> *”Økonomi. Kunne sette av ressurser til dette. Opplæring av de som veileder.”*

Som for skoleeierne pekes det på at veiledningsordningen bygger på ordninger fra tidligere:

> *”Skolens generelle kultur og organisasjon. Veilederordningen har vært på plass i mange år og er ikke relatert til nye avtaler/bestemmelser.”*

4.3 Individnivå (nyutdannede lærere)

De nyutdannede lærerne i kartleggingen har ikke fått tilsvarende spørsmål som skoleeiere og rektorer om hvilke forhold som har vært viktige for å få veiledningsordningen på plass. Som tidligere nevnt svarer et mindretall av de nyutdannede lærerne at de selv tok initiativ til veiledningen, noe som rimer godt med inntrykket fra skoleeiere og rektorer om at forankringen først og fremst er på skolenivå.

De nyutdannede lærerne er derimot spurt om de mottok informasjon om veiledningsordningen i forkant. Informasjon om ordningen skulle legges ved utsendelsen av vitnemålene fra lærerutdanningsinstitusjonene og slik sett kunne nå alle lærerkandidatene før de evt. fikk seg jobb i skolen. Kartleggingen viser imidlertid at denne informasjonen enten ikke har nådd alle nyutdannede eller at de nyutdannede ikke har lest/oppfattet eller husker at de har mottatt informasjonen.

6 av 10 nyutdannede lærere svarer at de *ikke* mottok skriftlig informasjon om veiledningsordningen sammen med vitenmålet fra studiestedet. Det er ingen vesentlige forskjeller avhengig av skoletype eller landsdeler på spørsmålet. Med det er større andeler som svarer at de faktisk mottok informasjonen blant nyutdannede lærere med allmennlærerutdanning (og ”annen” lærerutdanning) – sammenliknet med kandidater med lektorutdanning, faglærerutdanning eller yrkeslærerutdanning.

Figur 6. Andel nyutdannede lærere som svarer at de mottok/ikke mottok skriftlig informasjon om veiledningsordningen sammen med vitenmålet fra studiestedet (N=750).

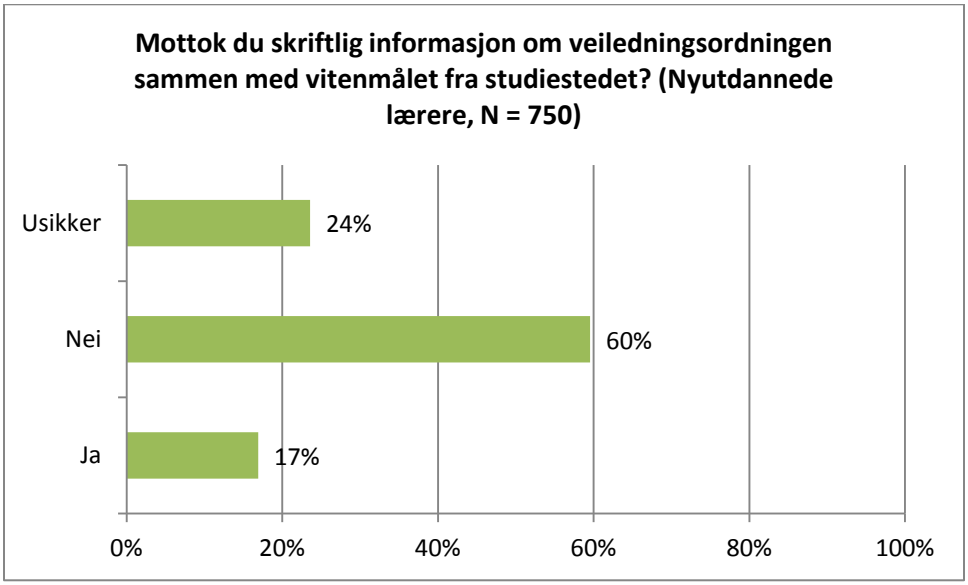

Nyutdannede lærere uten veiledningsordning ved skolen, fikk videre spørsmål om de har etterspurt ordningen ved skolen. Nær 3 av 4 nyutdannede uten veiledningsordning ved skolen de er ansatt svarer at de ikke har etterspurt ordningen. Blant de som har etterspurt, virker det minst like vanlig å spørre lærerkolleger som rektor. Tallgrunnlaget og relativt små forskjeller gjør det vanskelig å trekke noen konklusjoner om variasjonen i svar mellom undergrupper av lærere her.

Figur 7. Andel nyutdannede lærere på skoler uten veiledningsordning som har/ikke har etterspurt ordningen.

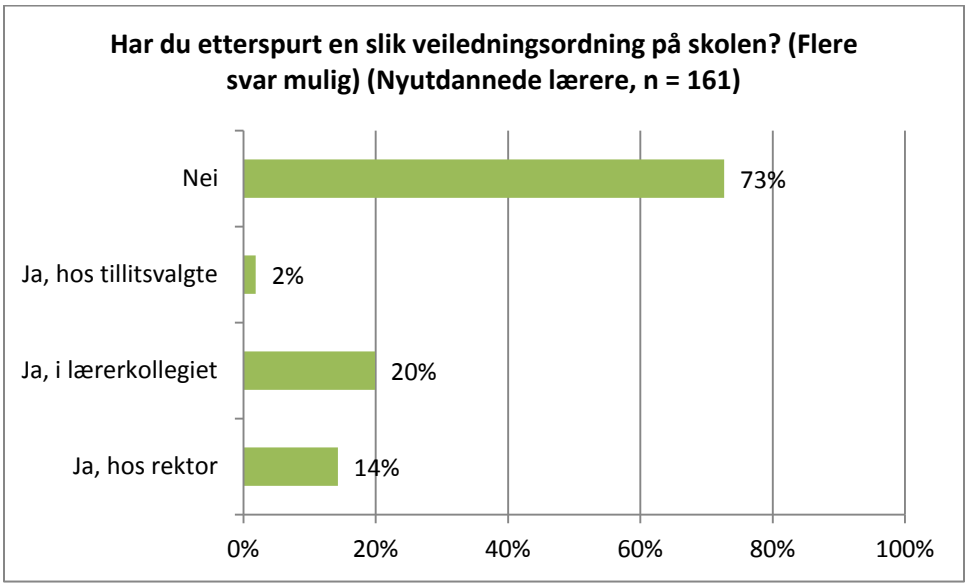

Forankring hos rektorene og avsatt tid i de involvertes arbeidsplaner fremheves altså som de viktigste suksessfaktorer for veiledningsordningen blant de skoleeiere og rektorer som er i gang.

Blant de nyutdannede lærerne på skoler uten veiledningsordning har bare et mindretall etterspurt ordningen.

5 Hvem er veilederne?

I kartleggingen har vi inkludert spørsmål om veiledernes kompetanse og ansvarsområder. Det er rektorene som er mest aktuelle å spørre om dette, og som har fått disse spørsmålene. Rektorene med veiledningsordning ved skolen er spurt om veilederne er ansatt ved egen skole, og (i tilfelle ikke) hvor de eksterne veilederne kommer fra. De har også fått spørsmål om hvilke andre ansvarsområder veilederne har ved skolen. Videre har vi kartlagt veiledernes kompetanse og opplæring.

5.1 Veilederne er stort sett lærere med lang ansiennitet, ansatt på den aktuelle skolen

Ca 80 prosent av rektorene med veiledningsordning (n=633) svarer at *alle* veilederne er ansatt på egen skole. I tillegg svarer ca 5 prosent at *noen* av veilederne er ansatt på egen skole. Bare 15 prosent av rektorene svarer ”nei, ingen” på spørsmålet om veilederne er ansatt ved skolen. Det er mest vanlig å bruke eksterne veiledere på rene barneskoler, mens det er minst vanlig på videregående skoler. Tendensen i materialet er også slik at jo mindre skolen er, desto mer vanlig er det å benytte eksterne veiledere. Geografisk peker skoler på Østlandet seg ut med størst bruk av eksterne veiledere.

Blant de få som benytter eksterne veiledere (n = 47) svarer over halvparten at denne/disse kommer fra en annen skole i kommunen. Ca 1 av 4 i denne gruppen svarer at de benytter kompetanseperson fra kommunen eller annen kommune, mens under 1 av 5 svarer at de benytter eksternt kompetansemiljø utenfor skolen/kommunen. En del har også svart ”annet”, uten videre spesifisering.

87 prosent (nær 9 av 10) rektorer med veiledningsordning svarer at veileder har mer enn 10 års ansiennitet. 23 prosent svarer at veileder har under 10 års ansiennitet. Noen skoler har med andre ord både lærere under og lærere over 10 års ansiennitet som veiledere, men det normale er å benytte lærere med lang fartstid.

Vi kan konkludere med at det normale er å trekke på egne ressurser ved skolen i bruken av veiledere i veiledningsordningen, og at veiledere flest har lang ansiennitet som lærer. Når eksterne veiledere benyttes er det i hovedsak lærere fra andre skoler i samme kommune.

5.2 Veiledere flest har også andre ansvarsområder ved skolen

Bare ca 1 av 10 rektorer med veiledningsordning og veiledere ansatt på egen skole oppgir at veilederne *ikke* har noen andre ansvarsområder. Det at så mange veiledere også har andre ansvarsområder følger antakelig av den lange ansienniteten veilederne flest har, slik vi så i forrige avsnitt. Den vanligste kombinasjonen er å være veileder og kontaktlærer. Over halvparten av rektorene svarer at veilederen/veilederne samtidig er kontaktlærere. Flere veiledere er også teamledere, øvingslærere eller fagkoordinatorer. Hva kategorien ”annet” i figuren under inneholder er ikke spesifisert nærmere.

Figur 8. Veiledernes andre ansvarsområder. Andel rektorer med veiledere ansatt på egen skole (n = 329)

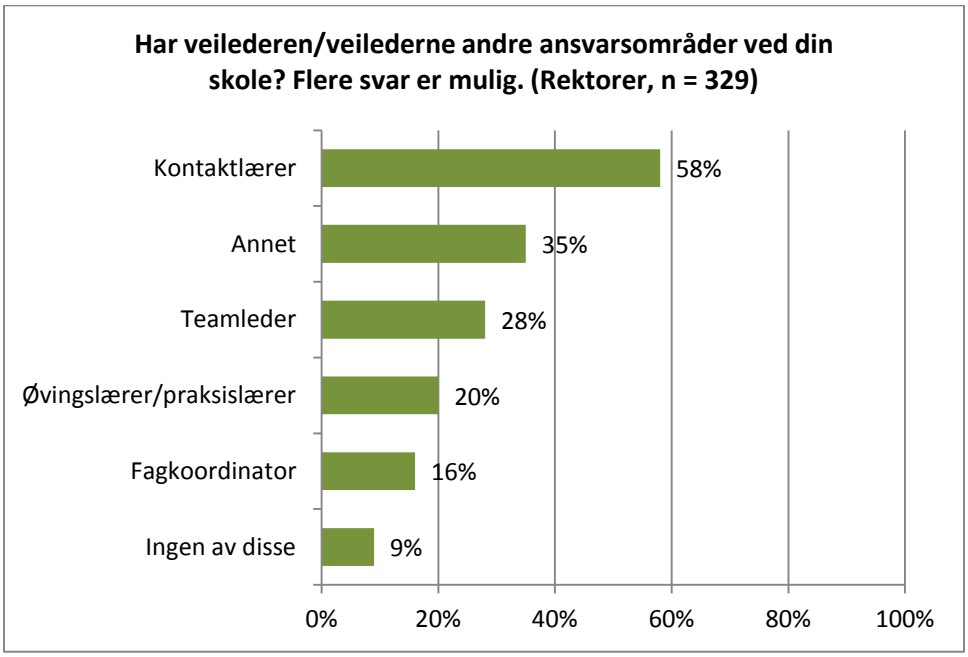

Kombinasjonen veileder/kontaktlærer er spesielt vanlig på videregående, hvor 73 prosent av rektorene oppgir at veilederne også er kontaktlærere (mot 58 prosent i snitt). Denne kombinasjonen er mindre vanlig på rene barneskoler hvor 50 prosent av rektorene oppgir det samme. Videre er det slik at jo større skole, desto flere ansvarsområder har veilederne ved skolen. Geografisk skiller skoler i Oslo/Akershus seg ut med mindre andeler som svarer at veilederne også er kontaktlærere og større andeler som velger kategorien ”annet” enn i de øvrige landsdelene.

På 9 av 10 skoler har veilederne også andre ansvarsområder enn veiledningen av nyutdannede lærere. Det vanligste er å kombinere veilederoppgavene med det å være kontaktlærer.

5.3 Mange veiledere har formell veilederopplæring og samarbeidet med LU-ene er bra

Videre har vi forsøkt å kartlegge hvilken veilederkompetanse veilederne ved skolene har. Vi har både spurt om formell veilederopplæring og om eventuell annen opplæring som veileder.

Til sammen svarer 58 prosent av rektorene at alle eller noen av veilederne ved skolen har formell, kompetansegivende veilederopplæring.[6] 42 prosent av rektorene svarer at *ingen* av veilederne har slik opplæring. Det er forskjeller i besvarelsene avhengig av skoletype, noe tabellen under viser. Formell veilederopplæring blant veilederne er vanligst på rene ungdomsskoler, som har minst andel rektorer som svarer "nei, ingen" på spørsmålet (30 prosent, mot 42 prosent i snitt). Videre er det mindre vanlig at alle veilederne på videregående og på kombinerte skoler har formell veilederopplæring, enn på barneskoler og rene ungdomsskoler. Dette har sannsynligvis med skolestørrelse og antall veiledere på skolen å gjøre. De største skolene har mindre andeler hvor samtlige av veilederne har formell veilederutdanning enn de mindre og mellomstore skolene.

Tabell 4. Andel rektorer med veiledning ved skolen som oppgir at veilederne har/ikke har formell, kompetansegivende veilederopplæring (n = 934)

Har veilederen/veilederne ved din skole formell (kompetansegivende) veilederopplæring? Regn også med de som eventuelt er under opplæring høsten 2010.					
	Totalt	Barneskole	Ungdoms-skole	Kombinert skole	Videreg skole
Ja, alle	**39%**	44%	53%	33%	21%
Ja, noen	**18%**	13%	17%	18%	32%
Nei, ingen	**42%**	43%	30%	49%	48%
Totalt	**100%**	100%	100%	100%	100%
Antall int.	N = 934	n = 462	n = 153	n = 173	n = 146

Geografisk skiller skoler i Midt- og Nord-Norge seg ut med størst andeler veiledere uten formell veilederkompetanse. Andelen varierer fra 52 prosent uten formell veilederkompetanse i Midt- og Nord-Norge til 39 prosent på Østlandet.

De rektorene og de skoleeierne som hadde erfaring med opplæring av veiledere ved lærerutdanningsinstitusjonene tok i tillegg stilling til et spørsmål om hvor tilfreds de er med samarbeidet med LU-ene. Spørsmålet lød: *Hvis skolen/kommunen har deltatt i veilederutdanning for nytilsatte lærere (ny ordning): Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med samarbeidet med lærerutdanningsinstitusjonen om denne opplæringen?*

[6] Blant skoleeierne svarer 69 prosent det samme; at alle eller noen av veilederne i kommunen/fylkeskommunen har formell, kompetansegivende veilederopplæring.

Blant de rektorene og skoleeierne dette var aktuelt for, er svarfordelingen som følger:

- Meget fornøyd: 34 % rektorer / 37 % skoleeiere
- Ganske fornøyd: 42 % rektorer / 38 % skoleeiere
- Verken/eller: 18 % rektorer / 25 % skoleeiere
- Ganske misfornøyd: 4 % rektorer / ingen skoleeiere
- Meget misfornøyd : 2 % rektorer / ingen skoleeiere

Slår vi sammen ganske og meget fornøyd, kan vi si at 3 av 4 rektorer og skoleeiere, på skoler og i kommuner som har deltatt i veilederutdanning for nytilsatte lærere (ny ordning), er fornøyd med samarbeidet med LU-institusjonen. Med lavt tallgrunnlag er det vanskelig å konkludere sikkert om forskjeller mellom undergrupper her, men rektorer på videregående skoler virker mindre fornøyd enn andre rektorer. Det gjør også rektorer i Oslo/Akershus, og rektorer på de aller minste skolene. For skoleeiernes del er også tallgrunnlaget usikkert, men her virker skoleeiere i Oslo/Akershus og på Østlandet mer fornøyde med samarbeidet med LU-ene enn andre steder i landet.

Uansett svar på spørsmålet om formell veilederopplæring, svarte rektorene på et spørsmål om hvilken annen opplæring veilederne har fått. Svarfordelingen fremgår av figuren under og peker på at det vanligste (unntatt ingen (annen) opplæring) er kompetanseoverføring fra formelt kvalifiserte veiledere i en eller annen form – enten det er organisert interkommunalt, på kommunenivå eller på egen skole. Mer uformell kompetanseoverføring og opplæring virker mindre vanlig når først annen opplæring gis.

Figur 9. Andel rektorer som oppgir ulike former for opplæring for veilederen/veilederne ved skolen.

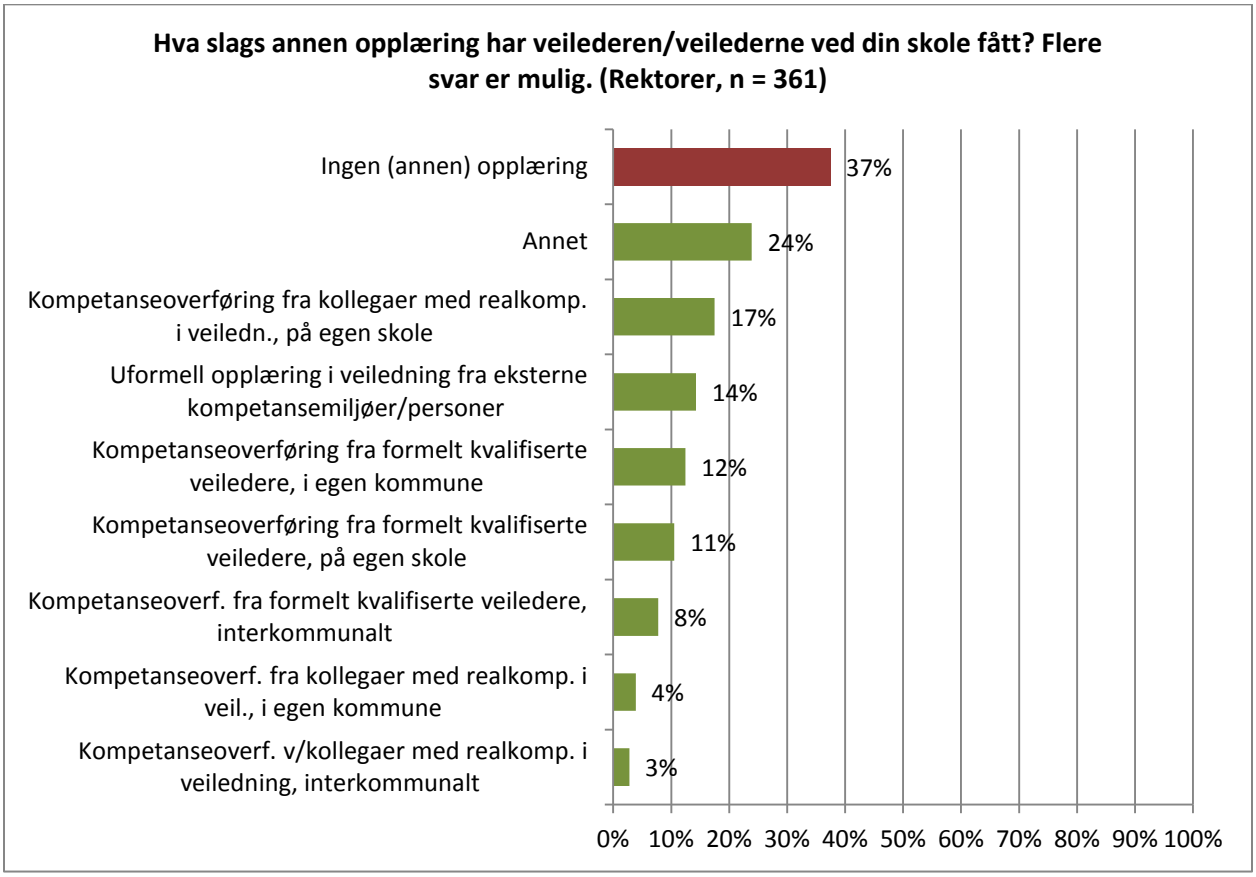

Vi har kombinert svarene på spørsmålene om formell veilederopplæring og annen opplæring: 22 prosent av rektorene oppgir at veilederne ved skolen *verken* har tatt formell veilederopplæring *eller* fått noen annen form for opplæring. Snur vi på det, innebærer dette at på 78 prosent (nær 8 av 10) av skolene med veiledningsordning har veilederne fått en eller annen form for opplæring.

På tidspunktet for kartleggingen hadde veiledere på nær 8 av 10 skoler med veiledningsordning fått en eller annen form for opplæring i veilederrollen. Ved siden av formell, kompetansegivende veilederopplæring har mange veiledere fått kompetanseoverføring fra andre formelt kvalifiserte veiledere. En del veiledere har fått mer uformell opplæring av andre kompetansepersoner eller kollegaer, men dette virker ikke like vanlig.

I alt 22 prosent av rektorene (på skoler med veiledningsordning) oppgir at veilederne deres manglet opplæring i veiledning på tidspunktet for kartleggingen.

6 Hvordan organiseres veiledningen?

Som nevnt innledningsvis har det vært opp til skoleeiere og skoleledere lokalt å organisere veiledningen av nytilsatte nyutdannede lærere. Dermed må vi også forvente variasjon i hvordan veiledningsordningen løses. Likevel er vi interessert i å se hvilke mønstre som tegner seg på nasjonalt nivå, og har inkludert spørsmål om organiseringen til både skoleeierne, rektorene og de nyutdannede lærerne i kartleggingen.

6.1 Kommune/fylkeskommunenivå (skoleeiere)

Skoleeierne med veiledningsordning i kommunen svarer at veiledningen hovedsakelig organiseres på den enkelte skole (87 prosent). 23 prosent av skoleeierne med veiledningsordning svarer at det samarbeides på tvers av skolene i kommunen/fylkeskommunen, mens 14 prosent svarer at de har en veiledningspool i kommunen/fylkeskommunen. Interkommunalt samarbeid eller kjøp av veiledere fra eksterne kompetansemiljøer er ikke like vanlig; rundt 5 prosent av skoleeierne med veiledningsordning oppgir dette.

Samarbeid mellom flere skoler i kommunen og det å ha en veiledningspool i kommunen er klart vanligere i Oslo/Akershus enn i andre landsdeler. Eksempelvis svarer 55 prosent av skoleeierne i Oslo/Akershus at de har samarbeid mellom flere skoler i kommunen, mot 23 prosent i snitt. Tilsvarende utslag finner vi for de største kommunene, med mer enn 10 000 innbyggere, hvor det er færre skoleeiere som svarer at veiledningen hovedsakelig organiseres på den enkelte skole (dog et flertall også her), og flere som svarer at de har samarbeid mellom flere skoler og en veiledningspool i kommunen.

Figur 10. Skoleeiernes svarfordeling på spørsmål om hvordan veiledningen organiseres

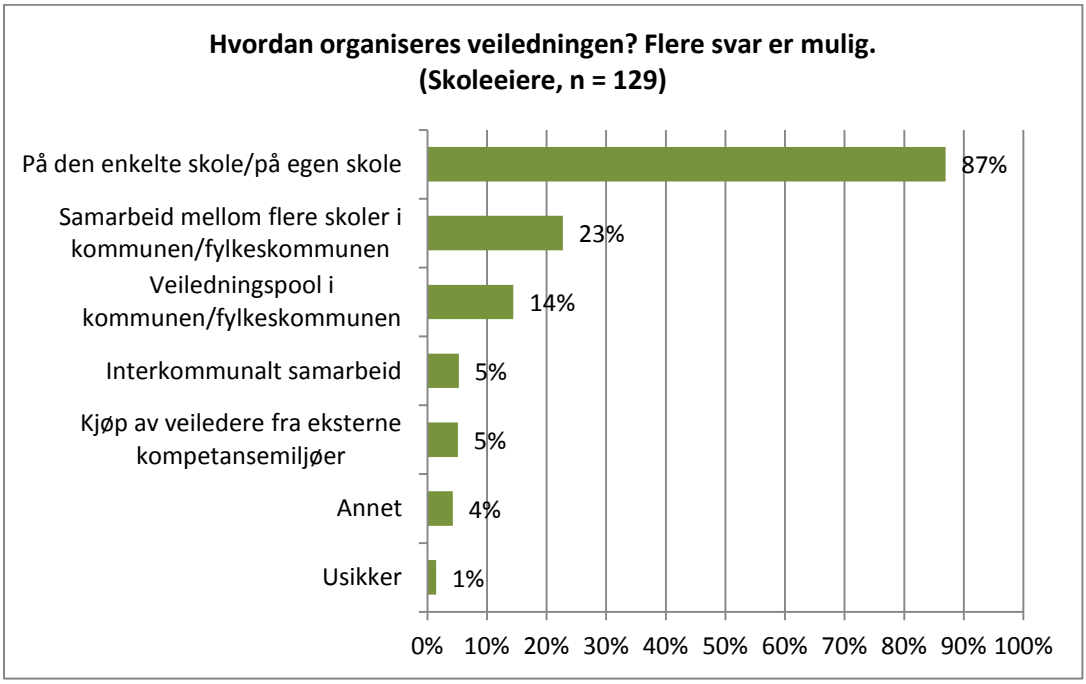

Veiledningsordningen er hovedsakelig forankret på den enkelte skole, selv om enkelte skoleeiere også ser ut til å spille en aktiv rolle, spesielt i de større kommunene.

6.2 Skolenivå (rektorer)

Som sagt svarer de fleste skoleeiere at veiledningsordningen hovedsakelig organiseres på den enkelte skole. Rektorene svarer at den vanligste måten veiledningen foregår på er gjennom faste 1-1 møter mellom veileder og den nyutdannede. Nær 2 av 3 *rektorer* (64 prosent) med veiledningsordning ved skolen svarer dette. 46 prosent av rektorene med veiledningsordning svarer i tillegg at veiledningen foregår gjennom løpende veiledning i undervisningstiden. Ca 1 av 3 (34-35 prosent) av disse rektorene oppgir at veiledningen også foregår gjennom faste gruppemøter på arbeidsplassen og/eller gjennom samlinger utenfor arbeidsplassen.

Det er ingen store forskjeller i organiseringen av veiledningen avhengig av skolestørrelse, annet enn at faste 1-1 møter benyttes sjeldnere, og gruppemøter oftere, på de største skolene. Geografisk skiller Midt- og Nord-Norge seg tydelig ut med like store andeler som svarer ”løpende veiledning” som ”faste 1-1 møter” (ca 60 prosent) og en mindre andel som svarer at de har samlinger utenfor arbeidsplassen (25 prosent, mot 34 prosent i snitt).

Figur 11. Rektorenes svarfordeling på spørsmål om hvordan veiledningen organiseres. Skoler med veiledningsordning og nytilsatte nyutdannede lærere (n = 633).

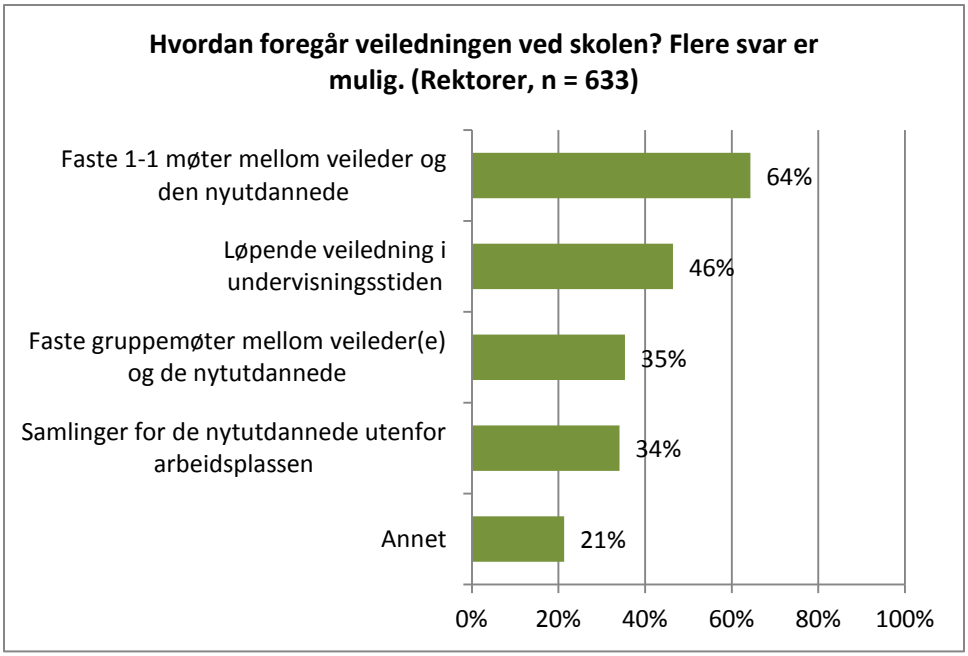

På videregående skoler er det mindre bruk av faste 1-1 møter og mer bruk av løpende veiledning i undervisningstiden enn på de andre skoletypene. Videre er det på barneskolene vi finner størst variasjon i hvordan veiledningsordningen er organisert.

Tabell 5. Rektorenes svarfordeling for hvordan veiledningen foregår ved skolen, kontrollert for skoletype. Skoler med veiledningsordning og nytilsatte nyutdannede lærere (n = 633).

	Hvordan foregår veiledningen ved skolen? Flere svar er mulig.				
	Totalt	Barne-skole	Ungdoms-skole	Kombinert skole	Videreg skole
Løpende veiledning i undervisningsstiden	**46%**	43%	52%	46%	50%
Faste 1-1 møter mellom veileder og den nyutdannede	**64%**	66%	66%	64%	57%
Faste gruppemøter mellom veileder(e) og de nytutdannede	**35%**	39%	30%	34%	34%
Samlinger for de nytutdannede utenfor arbeidsplassen	**34%**	41%	32%	31%	21%
Annet	**21%**	22%	18%	16%	29%
Antall int.	N = 633	n = 288	n = 114	n = 126	n = 105

Tid avsatt i arbeidsplanene berører også organiseringen av veiledningsordningen internt på skolen. Rektorene fremhever som tidligere nevnt tid avsatt i arbeidsplanene som den viktigste enkeltfaktoren for å få veiledningsordningen på plass. Blant de aktuelle rektorene (med nyutdannede lærere ansatt og veiledningsordning på plass), svarer likevel 3 av 10 (30 prosent) at de *verken* har satt av tid i veileders *eller* de nyutdannedes arbeidsplaner til veiledningen.

- 4 av 10 rektorer (43 prosent) med nyutdannede lærere og veiledningsordning har *ikke* satt av tid i de *nyutdannede lærernes* arbeidsplaner.
- Noe færre (37 prosent) av disse rektorene har *ikke* satt av tid i *veiledernes* arbeidsplaner.
- Dette innebærer samtidig at 7 av 10 (70 prosent) av rektorene (med nyutdannede lærere og veiledningsordning) faktisk har satt av tid i en eller flere arbeidsplaner.

50 prosent av disse rektorene har satt av tid i både veileders og nyutdannedes arbeidsplaner, 13 prosent har satt av tid, men bare for veileder, og 7 prosent bare for de nyutdannede lærerne.

Figur 12. Rektorenes svarfordeling på spørsmål om det er satt av tid til veiledning i arbeidsplanene.

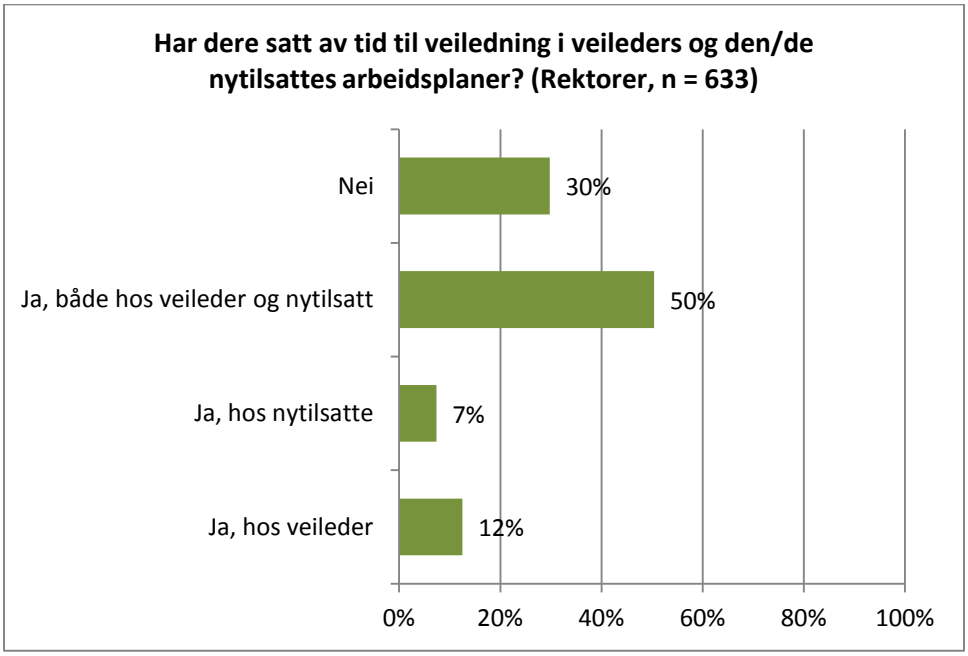

Det er ikke store forskjeller avhengig av skoletype på dette spørsmålet, men vi finner den laveste andelen som har satt av tid til veiledning i både veiledere og nytilsattes arbeidsplaner på rene ungdomsskoler (44 prosent, mot 50 prosent i snitt). Videre finner vi at jo mindre skolen er, desto større er andelen uten tid avsatt i noen av arbeidsplanene. Geografisk er det en viss variasjon i bruken av arbeidsplaner for å sette av tid til veiledningen; fra 19 prosent skoler uten tid avsatt i noen arbeidsplaner på Østlandet, til 38 prosent i Midt- og Nord-Norge (mot 30 prosent i snitt).

Tabell 6. Rektorenes svarfordeling for om det er satt av tid til veiledning i arbeidsplanene, kontrollert for skoletype. Skoler med veiledningsordning og nytilsatte nyutdannede lærere (n = 633).

	Har dere satt av tid til veiledning i veileders og den/de nytilsattes arbeidsplaner?				
	Totalt	Barne-skole	Ungdoms-skole	Kombinert skole	Videreg skole
Ja, hos veileder	**12%**	9%	17%	12%	19%
Ja, hos nytilsatte	**7%**	8%	11%	4%	5%
Ja, både hos veileder og nytilsatt	**50%**	53%	43%	53%	48%
Nei	**30%**	30%	29%	31%	28%
Totalt	**100%**	100%	100%	100%	100%
Antall int.	N = 633	n = 288	n = 114	n = 126	n = 105

Rektorene er stilt to tilleggsspørsmål om de har samarbeidet om veiledningsordningen med flere skoler i kommunen og om deres kommune/fylkeskommune har samarbeidet med andre

kommuner/fylkeskommuner om veiledningsordningen. Dette har vært relativt vanlig, selv om et mindretall av rektorene oppgir at de har hatt slike samarbeid: 32 prosent av rektorene svarer at de har samarbeidet med flere skoler i kommunen, mens 21 prosent svarer at det har vært samarbeid på tvers av kommunegrensene.

Veiledningen er ikke kun organisert som løpende tilbakemeldinger i undervisningstiden, men på de fleste skoler som faste 1-1 møter mellom veilederen og de nyutdannede lærerne. Avsatt tid i arbeidsplanene framstår som viktig for ordningen, men dette er ikke gjennomført på alle skolene med veiledningsordning og nyutdannede lærere.

6.3 Individnivå (nyutdannede lærere)

De nyutdannede lærerne deler rektorenes oppfatning om at faste 1-1 møter mellom veileder og nyutdannede er den vanligste måten veiledningen foregår på: 50 prosent av de nyutdannede lærerne svarer dette. Dernest er det om lag like store andeler nyutdannede lærere som svarer at veiledningen også foregår gjennom løpende veiledning i undervisningstiden, gjennom faste gruppemøter og/eller gjennom samlinger utenfor arbeidsplassen – i overkant av 30 prosent.

Som for rektorene finner vi størst forskjeller mellom videregående og de andre skoletypene. Nyutdannede lærere på videregående svarer i større grad enn andre at veiledningen foregår som løpende veiledning i undervisningstiden, og i mindre grad enn andre at det er faste 1-1 møter mellom veileder og nyutdannede. Som for rektorene gir også de nyutdannede lærerne inntrykk av at variasjonen i organiseringen er størst på rene barneskoler.

Figur 13. Nyutdannede læreres svarfordeling på spørsmål om hvordan veiledningen organiseres.

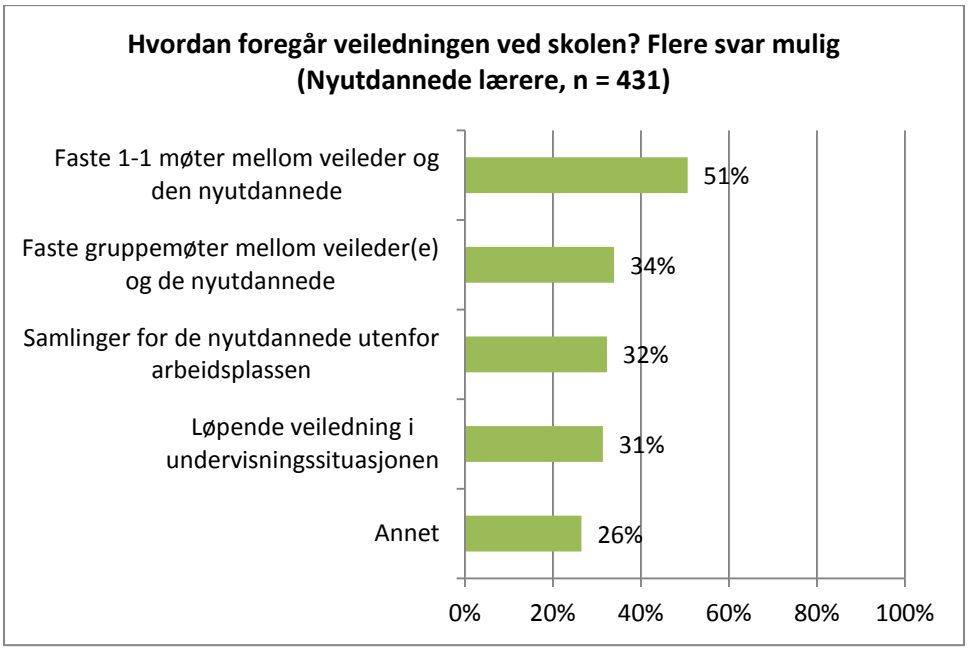

Av de nyutdannede lærernes besvarelser framgår det også at det vanligste er å bli veiledet av én, høyst to veiledere; 71 prosent av lærerne svarer at de har én veileder, 18 prosent svarer at de har to veiledere. Bare 4 prosent svarer at de har tre veiledere. De resterende har flere enn tre veiledere eller svarer at de ikke vet hvor mange veiledere de har.

Blant de nyutdannede lærerne som deltar i skolens veiledningsordning svarer 44 prosent at det er avsatt tid til veiledningsordningen i arbeidsplanen deres. Et lite, men signifikant flertall på 56 prosent av de nyutdannede lærerne, har altså ikke avsatt tid til veiledning i arbeidsplanen sin. De nyutdannede lærerne er med andre ord ikke helt på linje med rektorene når det gjelder dette spørsmålet; 57 prosent av rektorene oppgir at de har satt av tid i de nyutdannedes arbeidsplaner. Igjen minner vi om at rektorene svarer på skolenivå og de nyutdannede på individnivå, og at oppfatningen om det samme fenomenet kan variere mellom målgruppene.

Nyutdannede lærere med fagutdanning trekker ned snittet for de som har tid til veiledning avsatt i sine arbeidsplaner. Geografisk skiller lærere i Oslo/Akershus og Midt- og Nord-Norge seg ut med minst andeler som har tid satt av i sine arbeidsplaner til veiledningen. Igjen skiller lærerne på videregående skoler seg ut med klart minst andel som svarer at det er satt av tid til veiledningen i deres arbeidsplaner, 29 prosent mot 44 prosent i snitt, som tabell 7 viser.

Tabell 7. Læreres svarfordeling på spørsmål om det er satt av tid til veiledning i arbeidsplanene, kontrollert for skoletype. Nytilsatte nyutdannede lærere med i veiledningsordning (n=431)

	Er det satt av tid til veiledning i din arbeidsplan?				
	Totalt	Barne-skole	Ungdoms-skole	Kombinert skole	Videreg skole
Ja	**44%**	45%	45%	48%	29%
Nei	**56%**	55%	55%	52%	71%
Totalt	**100%**	100%	100%	100%	100%
Antall int.	N = 431	n = 203	n = 113	n = 43	n = 71

Som for rektorene er det flest nyutdannede lærere som svarer at veiledningen er organisert som faste 1-1 møter mellom dem og veilederne. Dog er det klart færre som svarer dette på videregående skoler enn de andre skoletypene. Lærere på videregående skiller seg også ut når det gjelder spørsmål om tid avsatt i arbeidsplanene, med klart minst andeler.

7 Hva består veiledningen av?

Veiledningen planlegges og gjennomføres i samarbeid mellom skoleleder, veileder og den nyutdannede, og det er lagt få føringer fra sentralt hold på hva veiledningsordningen bør inneholde. Dermed vil det være rom for lokale variasjoner i veiledningsordningen basert på lokale forutsetninger og behov. Likevel er vi interessert i hvilke mønstre som fremkommer på nasjonalt nivå.

I kartleggingen på web ble derfor rektorer på skoler med veiledningsordning, samt nyutdannede lærere som deltar i en veiledningsordning, bedt om å merke av for hvilke elementer som inngår i ordningen. Begge målgruppene ble bedt om å merke av også for elementer som de med sikkerhet vet er med i veiledningsordningen, men som de ikke har rukket igjennom ennå. Resultatet er at rektorene har merket av for langt flere elementer enn de nyutdannede lærerne.

I figuren på neste side er elementene rangert etter andelen rektorer ved de aktuelle skolene som har merket av for dem. En hovedtendens er at rektorer og nyansatte stort sett deler oppfatning om hvilke elementer som inngår mest og minst i veiledningsordningen, selv om rektorer har merket av for flere elementer enn de nyutdannede lærerne. Legger vi sammen de nyutdannede lærernes og rektorenes svar, ser de vanligste elementene i veiledningsordningene rundt om i landet ut til å være:

- Klasseledelse
- Elevvurdering
- Nytilsattes individuelle behov
- Organisering av undervisningen

I tillegg ser disse elementene ut til å være relativt vanlige i veiledningsordningene på de skolene som er i gang:

- Samarbeid
- Utviklingssamtaler
- Undervisningsmetoder i faget
- Kontakt med hjemmet

Relativt mange nyutdannede lærerne svarer i tillegg at ”Konflikthåndtering” inngår i veiledningen, mens dette elementet ikke rangeres like høyt hos rektorene. Samtidig er det for enkelte av elementene større avvik mellom skoleledernes og de nyansattes oppfatninger. Det er mulig dette er elementer som er planlagt inkludert, men ikke i like stor grad gjennomført allerede høsten 2010. Det er også mulig at nyutdannede lærere har fått innføring i en del elementer uten at de oppfatter disse som en del av veiledningsordningen. Det er størst avvik i rektorers og nyutdannede læreres svar for elementene ”Læreplanforståelse”, ”Organisering av undervisningen”, og ”Elevvurdering”.

Figur 14. Andel nyutdannede lærere og rektorer på skoler med veiledningsordning som svarer at elementet er med i veiledningsordningen ved skolen (lærere: n=257) (rektorer: n=361).

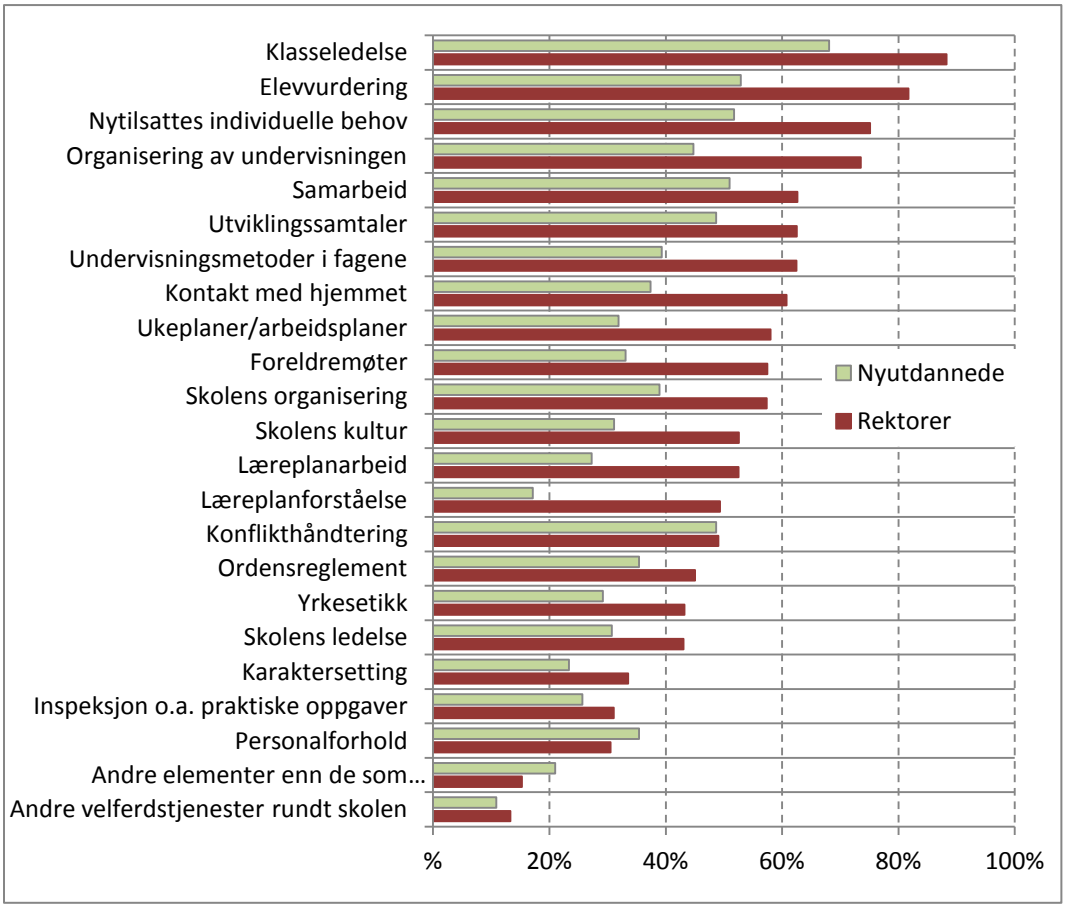

Klasseledelse, elevvurdering, nytilsattes individuelle behov og organisering av undervisningen fremstår som de elementene som inngår i flest veiledningsordninger rundt om i landet. Karaktersetting, inspeksjon/praktiske oppgaver, personalforhold, andre velferdstjenester rundt skolen og (i følge lærerne) læreplanforståelse, har vært mindre vanlig å inkludere i veiledningsordningene til nå.

Det er visse forskjeller i hva som vektlegges i veiledningsordningen avhengig av skoletype. For eksempel vektlegges ikke karaktersetting i det hele tatt i veiledningsordningen på barneskoler (naturlig nok). For å illustrere disse forskjellene har vi tatt med rektorenes svarfordeling for de åtte mest brukte elementene (nevnt over), kontrollert for skoletype.

Selv om vi må ta et visst forbehold ved tallgrunnlaget her, viser figuren under blant annet at Klasseledelse vektlegges like mye uavhengig av skoletype. Samarbeid inngår også på om lag like store andeler skoler, uansett skoletype.

Videre ser vi at det største skillet nok går mellom videregående skoler og de andre skoletypene. Resultatene tyder på at rektorer på videregående skoler i mindre grad inkluderer Nyansattes individuelle behov, Kontakt med hjemmet og Utviklingssamtaler i veiledningsordningen enn de gjør på de øvrige skolene. På den annen side vektlegger videregående skoler vel så mye Undervisningsmetoder i fagene, Elevvurdering og Organisering av undervisningen som de andre skoletypene.

Når det gjelder Konflikthåndtering (ikke med i figuren) inngår dette i klart færre videregående skolers veiledningsopplegg enn på de andre skoletypene. På den annen side vektlegges Læreplanarbeid og Læreplanforståelse (ikke med i figuren) klart mer på videregående enn på barne- og ungdomsskolene.

Av de andre skoletypene virker det som om barneskolene har den bredeste tilnærmingen til veiledningsordningen og inkluderer flest elementer. Alternativt er dette uttrykk for at det er for barneskolene vi finner størst variasjon i hvilke elementer som inngår i veiledningsordningene. Barneskolene skårer dermed noe høyere enn ungdomsskoler (og kombinerte skoler) for Nyansattes individuelle behov, Organisering av undervisningen, og Undervisningsmetoder i fagene. For Elevvurdering skiller kombinerte skoler seg noe ut fra barneskoler og ungdomsskoler, men igjen må vi ta et visst forbehold om tallgrunnlaget.

Figur 15. Andel rektorer på skoler med veiledningsordning som svarer at elementet er med i veiledningsordningen, kontrollert for skoletype (n=361).

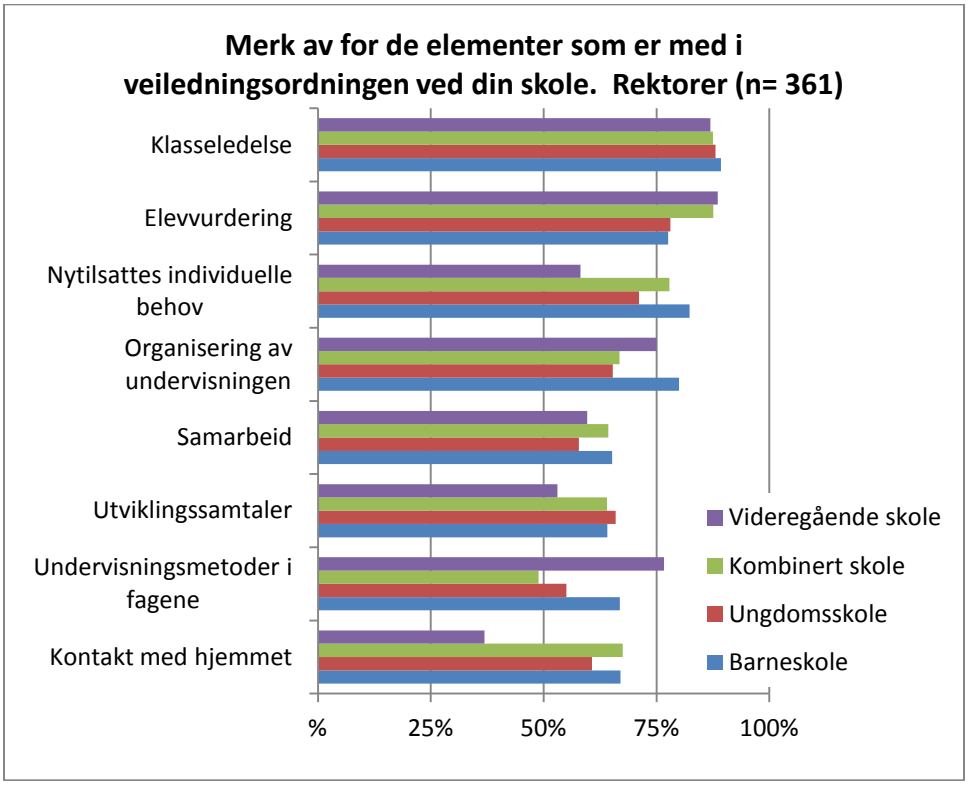

Det er forskjeller mellom skoletypene i hva som vektlegges i veiledningsordningene. Den største forskjellen ser ut til å gå mellom videregående skoler og de andre. Barneskolene ser ut til å ha den bredeste tilnærmingen, eller størst variasjon, med flest elementer inkludert i sine veiledningsordninger.

8 Hvordan oppfattes veiledningsordningen så langt?

Det er for tidlig å evaluere veiledningsordningen allerede det første semesteret den er i gang. Denne undersøkelsen er hovedsakelig en ren kartlegging av tingenes tilstand, basert på behov for fakta om ordningen på nasjonalt nivå. Vi fant det likevel naturlig med ett spørsmål til de som er i gang med veiledningsordningen for nyutdannede lærere om hva de synes om ordningen så langt. Helt til slutt i undersøkelsen ba vi derfor skoleeierne, rektorene og de nyutdannede lærerne *"Ta i betraktning de erfaringene du/dere har gjort så langt, og de planer som er lagt for veiledningsordningen videre"*, og dernest ta stilling til følgende spørsmål:

Alt i alt, hvor godt eller dårlig inntrykk har du av veiledningsordningen ved skolen (ved skolene i kommunen/fylkeskommunen)?

Alle skoleeiere med veiledningsordning på minst én skole i kommunen/fylkeskommunen tok stilling til spørsmålet. Alle rektorer med veiledningsordning ved skolen tok stilling til spørsmålet, uansett om det er nytilsatte nyutdannede lærere ved skolen nå i høst eller ei. Alle nyutdannede lærere på skoler med veiledningsordning tok stilling til spørsmålet, uansett om de selv er med i ordningen eller ei.

Figur 2. "Ta i betraktning de erfaringene du/dere har gjort så langt, og de planer som er lagt for veiledningsordningen videre: Alt i alt, hvor godt eller dårlig inntrykk har du av veiledningsordningen ved skolen (ved skolene i kommunen/fylkeskommunen)?" Andel skoleeiere (n=128), rektorer (n=361) og nyutdannede lærere (n=442).

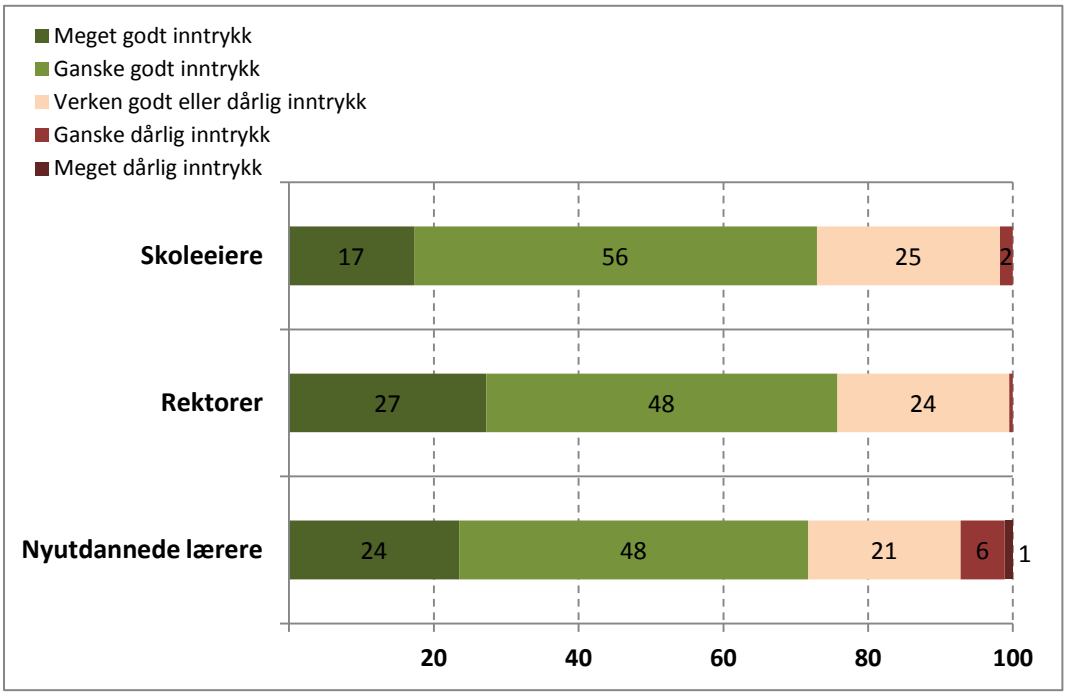

Hovedfunnet for alle målgruppene er en overvekt av positive framfor negative svar. For eksempel svarer 7 prosent av de nyutdannede lærerne med veiledningsordning på skolen at de har et *dårlig* inntrykk av ordningen så langt, mot til sammen 72 prosent med *godt* inntrykk. For skoleeiere og rektorer er denne (positive) skjevheten enda større. Vi legger ellers merke til at en del har vanskelig å ta stilling til spørsmålet, og svarer at de verken har godt eller dårlig inntrykk av ordningen så langt (rundt 1 av 4 skoleeiere/rektorer og 1 av 5 nyutdannede lærere). Antakelig bunner dette i liten erfaring med ordningen på kartleggingstidspunktet.

Det synes trygt å konkludere med at målgruppene har et godt inntrykk av veiledningsordningen så langt, der veiledningsordning for nytilsatte nyutdannede lærere finnes. Overvekten av positive framfor negative svar på holdningsspørsmålet er stor.

Med forbehold om tallgrunnlaget ved nedbrytninger, ser det for det første ut til at *skoleeiere* på Østlandet og i de største kommunene (over 10 000 innbyggere) har et bedre inntrykk av veiledningsordningen enn andre skoleeiere. For det andre ser det ut til at *rektorer* på Østlandet, på skoler med flest årsverk (øverste kvartil) og på rene ungdomsskoler har et bedre inntrykk av veiledningsordningen enn andre rektorer. For det tredje skiller *nyutdannede lærere* på barneskoler og rene ungdomsskoler seg ut positivt, sammen med de som har tatt faglærerutdanning og allmennlærerutdanning.